

**לעילוי נשמת
הרב הפ"ץ בן אסתר זצ"ל
פרשת בלק**

עלון חידושי תורה ושאלות על **פרשת השבוע** ועניינא דיומא מ - **א'** ועד **ת'** ממפרשי ומדרשי חז"ל
התשובות מסודרות לפי סדר א-ב
בפרשה 104 פסוקים = **מדין**

ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו פלחף השור את ירק השדה (כב ד)
על פי רוב קוראים את הפרשה בשבת שלפני שבעה עשר בתמוז.

וַיִּרְא בַלֶּק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְאַמְרֵי (כב ב) – שלוש ראיות ראה. האחת ראייה חושית, השני ראיית חכמה, כמו שאמר (זוהר פרשת בלק) וירא בלק בחלק דחוכמתא, ראייה שלישית בכישוף דוגמת הנבואה וזהו בלק בן צפור. שלוש פעמים הוכה האמורי מבני ישראל, האחד מה שהוכה לפניו במדבר, שלקחו מהם ארץ סיחון ועוג, השני מה שכבשו ארץ ישראל שהיא ארץ שבעת עממים, השלישית לעתיד לבוא, והוא רמוז בשלוש תיבות אלו **את כל אשר** 'את' הוא בכל מקום כמו טפל לדבר אחר, וזה מה שראה שהוכה ארץ סיחון ועוג שנקראו אמורי, שהם רק טפלים לארץ ישראל שבעת עממים. 'כל' הוא מה שהיכו בני ישראל כל השעה אומות. 'אשר' הוא מורה על שיכו ישראל את האמורי לעתיד לבוא. וכל השלוש אלו ראה בלק בן צפור על ידי שלוש ראיות. לפי שיש שלושה מיני ראיות: ראייה חושית שכל האנשים רואים, רוח הקודש כמו שכתוב בקהלת (א יד) **רְאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים** ועוד יש ראייה נבואית והיא למעלה מרוח הקודש כמו שמצינו בנביאים (ש"א ט ט) **כִּי לִנְבִיא הַיּוֹם יִקְרָא לְפָנָיו הָרָאָה**, וכן (ש"א ט יח) **אֵי זֶה בֵּית הָרָאָה**. ובלק ראה בראיה חושית את מה שעשו עכשיו לסיחון ועוג, ובראייה שניה היא רוח הקודש ראה מה שיעשו לז' אומות, ובראייה שלישית היא הנבואה ראה מה שיעשו לעתיד לבוא. ובלק היתה נבואתו מאויר שהוא צפור. (הגר"א). כתב החתם סופר – ע"פ מה שכתב הרמב"ן בפרשת ויחי, על הפסוק (בראשית מח כב) **אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמֹרִי בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁוֹתַי** וקרוב אלי עוד שעשה יעקב כדרך שיעשו הנביאים נטה ידו בחרב כנגד ארץ האמורי וזרק שם חצים להיותה נכבשת לבניו כענין שעשה אלישע וישם ידיו על ידי המלך **וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע יְרֵה נִיּוֹר וַיֹּאמֶר חֵץ תִּשְׁוֶעָה לִי-הִנֵּה חֵץ** **תִּשְׁוֶעָה בְּאָרְם וְהִפִּיתָ אֶת אָרְם בְּאָפֶק עַד פְּלֶה**. (מלכים ב יג טז) ואף על פי שלא סיפר הכתוב כן ירמזנו בפסוק הזה ויתכן שזה טעם אמרו לקחתי כי מאז לוקחה הארץ לבניו! כתב החת"ס – יעקב אבינו ע"ה עשה פועל דמיוני ברוח הקודש ויריה חיצים ושלף חרבו כנגד ארץ האמורי, ועל ידי זה היתה נכבשת לפני בניו, כמו שעשה אלישע גבי יהורם בן אחאב נגד הארמיים. וזה פירוש הפסוק **וַיִּרְא בַלֶּק רֹאֵה בַחֲכָמְתוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְיִשְׂרָאֵל** היינו ישראל סבא הוא יעקב אבינו ע"ה, **לְאַמְרֵי** היינו מה שעשה בחרבו ובקשתו וכמו שכתב הרמב"ן, אבל מזה אין ראייה לשאר האומות, דמה שנכבשו סיחון ועוג היה ע"י חרבו וקשתו של ישראל סבא, ומיהו ללחום עימם בפועל הוא פחד ועל כן כתיב (כב ג) **וַיִּגֵּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֵד כִּי רַב רוּב הוּא בַטֶּבַע עַל כֵּן הִתְחַכַּם בַּלֶּק לְקַלְלֵם**. (תורת משה להח"ס)

וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ-יְהוָה פְּנִים אֶל פְּנִים. (דברים לד י) אבל באומות קם. ואיזה? זה בלעם בן בעור! אלא יש הפרש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם: משה לא היה יודע מי מדבר עמו, ובלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנא' **נָאִם שְׁמַע אֲמָרֵי אֵל וַיִּדַע דַּעַת עַלְיֹון**; משה לא היה יודע מי מדבר עמו עד שנדבר עמו, ובלעם היה יודע אימתי היה מדבר שנא' **וַיִּדַע דַּעַת עַלְיֹון**; משה לא היה מדבר עמו עד שהוא עומד, שנא' **וְאָתָּה פֶה עֲמֹד עֲמָדִי**, ובלעם היה מדב' עמו כשהוא נופל, שנא' **מִחֲזָה שָׂדֵי יַחֲזֶה נָפֶל וּגְלוּי עֵינָיו** (ספרי). איתא במדרש (במדב"ר פכ"ב) שנו רבותינו **שְׁנֵי חַכְמַיִם עֲמָדוּ בַעֲוֹלָם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְאֶחָד מִבְּעוֹבָדֵי כּוֹכְבִים אֲחִיתּוֹפֵל מִיִּשְׂרָאֵל וּבַלְעָם מֵאֲוֹמוֹת הָעוֹלָם וּשְׁנֵיהֶם נֹאבְדוּ מִן הָעוֹלָם**. וכן שני גיבורים עמדו בעולם אחד מישראל ואחד מאומות העולם שמשון מישראל וגלית מאומות העולם ושניהם נאבדו מן העולם. וכן שני עשירים עמדו בעולם אחד מישראל ואחד מאומות העולם קרח מישראל והמון מאומות העולם ושניהם נאבדו מן העולם. למה שלא היה מתנתן מן הקדוש ברוך הוא אלא חוטפין אותה להם. וכן אתה מואב בבני גד ובני ראובן שהיו עשירים והיה להם מקנה גדול וחבבו את ממונם וישבו להם חוץ מארץ ישראל לפיכך גלו תחלה מכל השבטים שנאמר (דה"א ה, כו) **וַיִּגְלֹם לְרֵאוּבֵנִי וּלְגָדִי וּלְחֻצֵי שְׁבֻט מְנַשֶּׁה** ומי גרם להם על שהפרישו עצמם מן אחיהם בשביל קניינם מנין ממה שכתוב בתורה (במדבר לב א) **וּמְקַנְהָ רַב הָיָה לְבָנֵי רֵאוּבֵן וּלְבָנֵי גָד**. וגו'. וקשה איך אפשר לחטוף בעצמו חכמה הא כתיב (משלי ב ו) **כִּי יִ-הִנֵּה יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתִבְוִנָה**. (דניאל ב כא) **יְהִי חֲכָמָתָא לְחַפְיָמִין וּמְנַדְעָא לְדַעֵי בִינָה**. ואחיתופל גדול בתורה היה. אלא שכבר הבטיחו חז"ל (מגילה ו ב) **יִגְעַתִּי וְלֹא מִצְאָתִי אֶל תְּאֵמִין** ולכן כל המתנגע בתורה זכותו שידע ויחכם, אבל אם אין לומד בדרך שהקב"ה רוצה כגון הלומד בתשעה באב ובימי אבלות או בליל שבת לאור הנר או לאור שנעשה באיסור על ידי ישראל או שלומדים ומהרהרים דברי תורה במקומות האסורים בהרהור או באמצע התפלה וחזרת הש"ץ וקדיש שכל זה אסור על פי דין וכהאי גוונא, כל זה נקרא שחטפו החכמה לעצמן ולא מהקב"ה ולכן חכמה כזו לא תצליח, וכעין מה שאמר בגמרא (בב"מ פ ב) שלא ברכו בתורה תחילה. (טעמא דקרא) כתב הר"ן בשם רבינו יונה - שלא היו מברכים בתורה תחילה, כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה, שלא היו עוסקים בה לשמה, ומתוך כך היו מזולזלים בברכתה.

סְגוּלָה לְקוֹם מֵהַשִּׁינָה בְּבוֹקֵר בַּשָּׁעָה שְׁקוּבַע לַעֲצָמוֹ – כתבו המקובלים סגולה אמיתית מי שרוצה לקום בעת שירצה, (ואין לו שיעון מעורר או בשבת ויו"ט) יאמר ז' פעמים פנים ואחור (ישר והפוך) **עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַנֶּגֶל וְכַנּוֹר אֲעִירָה שְׁחֵר**. (תהלים נו ט) ובכל פעם שיאמר יזכיר אותו העת שבדעתו לקום בעזרת השם יתברך. ואח"כ יאמר **בְּהַתְהַלֵּךְ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ הַתְּקִיפוֹת הַיָּא תִּשְׁתַּחֲוֶה** (משלי ו כב) וכן יאמר ז' פעמים **תוֹרָה צְנִיחָה לְנוּ מִשְׁחָה מוֹרְשָׁה קַהֲלֵת יַעֲקֹב**. (דברים לג ד) (קיצור השל"ה מסכת שבוועות).

הַשִּׁינּוֹת בֵּין יוֹז בַּתְּמוּזָה לְבֵין פְּרִשְׁתַּי בַּלֶּק - בלעם רצה להמשיך ג' שבועות של ימי בין המצרים והיתה כוונתו להחריב את המשכן, וזה מרמז על ג' פעמים שבנה שבעה מזבחות והם נגד ה-כ"א יום שבהם חלים ימי בין המצרים.

בלק ובלעם – בגימטריא רעה (עם הכולל). לומר לך, שנתייעצו בעצה רעה על ישראל והיה רצונם לכלות את ישראל בכישופיהם. שבלעם כוחו לעשות נחשים נגד שם יעקב, ובלק כוחו לעשות קסמים נגד שם ישראל, לכן נתחברו שניהם. וכוונתם, שלא יוכלו להם זכויות יעקב וישראל. ראה הקב"ה את מחשבתם הרעה, הוציא רוח מסטרא דיוסף מבין ענפי האילן ונשב בהוא נחשים ובטל לון. והיינו דכתיב (בראשית מד): **כִּי נִחַשׁ נִחַשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כְּמוֹנֵי**, ר"ל איש דלעילא שהוא מסטרא דיילי הוא יבטל הנחשים. ונשב רוחא מאילנא דלתתא ובטל קסמים. כיוון שראה בלעם כן, אמר: **כִּי לֹא נִחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל** – הן עם לְבָדֵד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְׁבּוּ כִּי יִשְׂרָאֵל אֵינֶם מִסּוּרִים כִּי אִם בִּידוֹ יִתְבָּרַךְ, שנאמר (דברים לב): **כִּי חָלַק יְ-הוָה עִמּוֹ**. (עץ החיים)

שאלות

- א. **וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֱלִעֶזֶר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקַּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ.** (כה ז) גימטריא רמח שלקח את זכותו בידו. (היינו שבטח בזכותו) מי מנה עפר ויעקב ומספר את רבע וישראל תמת נפשי מות ישירים ותהי אחריתי כמהו. (כג י) מה מתכוון בלעם באומרו מות ישירים, מי נקראו ישירים.
- ב. **וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֵל מִלֹּאדֹ - הֲנִהָה חֲטָאֵתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אִתָּהּ נֹצֵב לִקְרָאתִי בְּדֶרֶךְ וְעַתָּה אִם רַע בְּעֵינַיִךְ אֲשׁוּבָה לִי.** (כב לד) לכאורה היה לו לומר לא חטאתי שהרי שוגג היה.
- ג. הוא עץ חלש ורך אך פירותיו טובים מאד שיש בהם אכילה ושתיה, והיא אינה מקבלת נטיעה אחרת שלא תתערב בשאר אילנות.
- ד. על מי נאמר אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם (תהלים נה כד) והקשר לפרשה.
- ה. **וַתֵּרָאֵנִי הָאֵתָּוֹן וַתֵּט לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלַיִם אוֹלֵי נְטָתָה מִפְּנֵי כִּי עַתָּה גַם אֲתָכָה הַרְגָתִי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי.** (כג לב) מה הטעם דכתיב אַתָּכָה עִם ה' . הו"לל אותך.
- ו. **וַתֹּאמֶר הָאֵתָּוֹן אֵל בִּלְעָם הֲלוֹא אָנֹכִי אֲתָנֶה אֲשֶׁר רָכַבְתָּ עָלָי מְעוֹדֶךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה הִסְסוּן הַסְּפָנִיתִי לַעֲשׂוֹת לָךְ פֶּה וַיֹּאמֶר לֹא.** (כב ל) מה הטעם דכתיב הֲלוֹא בכתיב מלא.
- ז. ראייה בפרשה שאין נכנסים בכלי זיין (כלי נשק) לבית המדרש.
- ח. חלק ממתנות הכהונה שניתנו לכהנים בשכר מעשהו של פנחס.
- ט. **וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֱלִעֶזֶר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן** (כה ז) פרש"י - רָאָה מַעֲשֵׂהוּ וְנִזְכָּר הֶלְכָה; אָמַר לוֹ לְמַשָּׁה: מְקוּבְּלֵי מַמְדָּה, הַבּוֹעֵל אֲרַמִּית – קִנְיָאִין פּוֹגְעִין בּוֹ. לכאורה קשה כיצד הורה הלכה בפני רבו, וקי"ל (עירובין סג א) קָל הַמּוֹרָה הֶלְכָה בְּפָנָי רַבּוֹ חַיִּיב מִיָּתָה.
- י. **בַּמָּה אֶקְדָּם - הֲנִהָה אִפְּךָ לֹא-לֹהִי מְרוֹם הָאֱלֹהִים בְּעוֹלָתוֹ בְּעֵגְלִים בְּנֵי שָׁנָה.** (מיכה ו ו) מה הענין בעגלים בני שנה, יותר מעגלים אחרים.
- יא. בו ביום הובקעה העיר ירושלים בזמן בית המקדש הראשון על ידי חיל נבוכנצר. וצדקיהו המלך נתפס כשניסה לברוח דרך מערה נסתרת וימן ה' להם צבי ורדפו אחריו עד ערבות יריחו ושם תפסום.
- יב. בו ביום נהרגו שבעים זקנים וחזרו בן מרים וכלב בן יפונה.
- יג. **לָכֵן אָמַר הַנְּנִי נִתְּן לֹא אֶת פְּרִיִּתִי שְׁלוֹם** (כה יב) מספר הכהנים הגדולים שיצאו מפנחס, שימשו בבית המקדש הראשון.
- יד. **מִי מָנָה עֵפֶר וַיַּעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל** (כג י) והיו ישראל לוקחין את הערלה ואת הדם ומכסין אותן בעפר המדבר, וכשבא בלעם הקוסם ראה את כל המדבר מלא מערלתן של ישראל, אמר מי יוכל לעמוד בזכות ברית דם מילה, שהוא מכוסה בעפר (הארץ), שנאמר **מִי מָנָה עֵפֶר וַיַּעֲקֹב**. מכאן התקינו חכמים, שיהיו מכסין את הערלה ואת הדם בעפר הארץ, שנאמר (בראשית כח יד) **וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפֹר הָאָרֶץ**. (פרקי דר"א פכ"ט) לכאורה מה הזכות בזה שמכסים אותו בעפר?
- טו. בפרשתנו ר"ת אלול (למפרע), רמז שמתחילים לתקוע בשופר בר"ח אלול.
- טז. **וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף.** (כה ט) מה הטעם שהמתים במגיפה היו דווקא עשרים וארבעה אלף.
- טז. **וַיַּחֲרֹף אֶף אֶל-לֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּנֵב מִלֹּאדֹ - הֲנִהָה בְּדֶרֶךְ לְשֹׁטֵן לוֹ** (כב כב) פרש"י - מִלֹּאדֹ שֶׁל רַחֲמִים הִיָּה, וְהִנֵּה רוֹצֵה לְמַנְעוֹ מִלְחָטָא, שְׁלֹא יִחַטֵּא וַיֵּאבֵד. מהו שמו של המלאך שנשלח לבלעם, והוא רמוז בפסוק (כב כג) **מִלֹּאדֹ - הֲנִהָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ**.
- יז. פסוק מפרשתנו שיש הנוהגים לאומרה בכל יום קודם התפילה בשעה שנכנס לבית הכנסת, והוא מפסוקי ב"ה שמ"ו הנכתבים בס"ת בראש העמודים.
- יח. **וַיִּקַּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ.** (כה ז) איתא בחז"ל שנים עשר נסים נעשו לו, שמר הקב"ה את רוחותיהן כדי שלא ימותו ויטמאו, נס עשירי שלא ירד מדמם על פנחס כדי שלא יטמא. לכאורה קשה כיון שלא מתו בידו מאי טעמא היה אותו נס שלא ירד מדמם על פנחס כדי שלא יטמא, ודם של אדם חי אינו מטמא.
- יט. בשלוש השבתות של ימי בין המצרים קוראים לאחר קריאת התורה שלוש הפטרות העוסקות בפורענות ובעונשים שיבואו על חטאי ישראל. הפטרות אלו מכונות תלתא דפורענותא דְּבְרֵי יְרֵמְיָהוּ, שְׁמַעוּ דְּבַר - הֲנִהָה, חֲזוֹן יִשְׁעֵינָהוּ, מפני שעיקר הנביאים שנבאו על החורבן הם ישעיהו וירמיהו. מה הטעם שמקדימים את נבואות ירמיהו (דברי ירמיהו, שמעו דבר ה') לנבואת ישעיהו? וישעיהו קדם לירמיהו.
- כ. ראייה בפרשה שצער בעלי חיים מדאורייתא.
- כא. **וַיִּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפִּידִם.** (שמות יז ח) מה ראה עמלק להילחם עם ישראל אחרי ששמע את כל הניסים שנעשו לישראל עם המצריים.
- כב. **וַיֵּשֶׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וכו'** פרש"י - ביקש להכניס בהם עין רעה. סגולה מי שלובש בגד זה, אין שולטים בו עין הרע.
- כג. **וַיִּבְלַק בֶּן צַפּוֹר מִלֹּד לְמוֹאָב בַּעַת הַהוּא** (כג ד) שם נוסף לבלק מלך מואב.
- כד. ראייה בפרשה שבדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו.
- כה. **וַתֵּרָא הָאֵתָּוֹן אֶת מִלֹּאדֹ - הֲנִהָה וַתִּרְבֵּץ תַּחַת בִּלְעָם וַיַּחֲרֹף אֶף בִּלְעָם וַיִּדַּף אֶת הָאֵתָּוֹן בַּמַּקֵּל.** (כב כז) מהיכן היה לבלעם מקל להכות את האתון.
- כו. **וַיְהִי כַּבְּקָר וַיִּקַּח בִּלְקָ אֶת בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמוֹת בַּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם.** (כב מא) כיצד היה יכול לראותם והלא הענן היה מקיפם דכתיב: **וַיִּסְבְּבֵנָהוּ וַיְבַנְּנָהוּ וַיִּצְנְנָהוּ וַיִּצְרְפָהוּ וַיִּצְרְפוּ עֵינָיו** (דברים לב י) פרש"י - שָׁם סִבְּבָם וְהִקִּיפָם בְּעֵנָנִים, וְסִבְּבָם בְּדָגְלִים, לְאַרְבַּע רֹחוֹת.
- כז. מה הטעם שנהגו שלא ללכת לבית הקברות בתשעה באב.
- כח. מספר השנים מיציאת מצרים עד גלות עשרת השבטים עליו נתנבא בלעם, רמוז בתיבה **וַיִּתְּשָׁם** - הֲנִהָה מַעַל אֲדָמְתָם בְּאֶף וּבְחִמָּה וּבְקִצְצָף גְּדוֹל וַיִּשְׁלַכְם אֶל אֲרֶץ אַחֲרַת פְּיוֹם הַנָּהָה. (דברים כז כז)

תשובות

- א. אברהם בגימטריא רמח , לקח זכות אברהם אבינו ע"ה בידו שנחנסה בעשרה נסיונות ונעשו לו עשרה ניסים בו ביום. (מדרש תנחומא, רבינו אפרים)
- א. אבות העולם אברהם יצחק ויעקב נקראו ישרים. איתא בגמרא (ע"ז כה א) **הלא היא תנובה על ספר הישר** (יהושע יג) מאי ספר הישר א"ר היא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנא' (במדבר כג, ט) **תמת נפשי מות ישרים**. פרש"י - בלעם מבקש על עצמו שימות מיתה של גויעה כמותן. **אבות העולם** בגמטריא **ישרים** (560) (רבינו יהודה החסיד) כתב בעה"ט - סופי תיבות של שמות האבות בגימטריא בלעם (142) וזהו **ותיה אחירתי כמהו** *
- ב. בן נח ששגג הרי זה קרוב למזיד ולא תחשב זו להם שגגה מפני שהיה לו ללמוד ולא למד (ע"פ הרמב"ם הל' מלכים פרק י) והוה ליה לאסוקי אדעתיה שלא בחנם האתון עושה השינויים האלה אלא מסתמא הוא רואה מלאך ורע בעיני הקב"ה ובעיני המלאך שאני הולך וטוב לי לשוב. (מושב זקנים)
- ג. גפן – אלו ישראל שנמשלו לגפן, שהוא עץ חלש ורך אך פירותיו טובים מאד שיש בהם אכילה ושתייה, כן ישראל אע"פ שהם רכים וחלשים עושים פירות טובים בתורה ומצוות, גם הגפן אינה מקבלת נטיעה אחרת שלא תתערב בשאר אילנות, כן ישראל כתוב בהם (במדבר כג, ט) **הן עם לבדד ואי אפשר שיטמע איש ישראל בסטרא אחרא ויתערב בה לגמרי**, אלא סופו לצאת ממנה ויתוקן ע"י כמה גלגולים כי השי"ת חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, (בן איש חי שנה א' הל' חנוכה)
- ד. דואג אחיתופל וגיחזי לא חצו ימיהם וכן בלעם. **אנשי דמים ומרמה** בגימטריא **זה בבלעם דואג ואחיתופל וגיחזי** (עם הכולל) (746) (רבינו יהודה החסיד) *
ה. ה' דברים פשעת - א' **לא תלך עמקם**, ב' **לא תאר את העם**, ג' **ויקם בלעם בבקר**, ד' **ויחשב את אנתו**, ה' **ויחר אף אלהים כי הולך הוא**. לכך כתיב **אתמה** עם ה'. ועוד שהייתי נוטל את נשמתך שיש לה ה' שמות : נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה (רבינו אפרים).
- ו. ו' דברים דברה עימו - **אנכי אתנה** אמר לישא משאות ולא לרכוב, **אשר רכבת עלי** אמר נערה היא (צעירה) אמר אקראי בעלמא - כשאין לי סוס מזומן, אמרה לו **מעודך** עד שאמי מעוברת רכבת עלי, אמר אקראי בעלמא, השיבה **עד תיום הנה**, אמר רבצנית היא, השיבה **ההספן** לשון רגילות, וכי הרגלתי כן כמו **הספן נא עמו ושלהם** (איוב כג כא) **הספנתי** נתחממתי עמך כמו **ותהי לו סוכנת** (מל"א א ב) (רבינו אפרים)
- ו. **ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו**. (כה ז) איתא בגמרא (סנהדרין פב א) מכאן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש. פרש"י - **ויקם** מכלל דעד השתא לאו בידו הוה. היינו ממה שנאמר שאת הרומח לקח אחר שיצא מתוך העדה. ואין עדה אלא מושב הסנהדרין.
ז. זרוע לחיים וקביה - איתא בגמרא (חולין קלד ב) דורשי חמורות היו אומרים זרוע נכגד היד וכן הוא אומר (במדבר כה, ז) **ויקח רמח בידו ולחיים כנגד תפלה** וכן הוא אומר (תהלים קו, ל) **ויצמד פינתם ויפול** קבה כמשמעה וכן הוא אומר (במדבר כה, ח) **ונאח האשה אל קבתה** חילול השם היה במעשה זמרי - וק"ל (עירובין סג) : **פל מקום שיש בו חילול השם** - אין חולקין פבד לרב. (מושב זקנים)
ח. חשיבותן קמ"ל - דעגלים בני שנה אינם עושים מלאכה בשנה הראשונה, וק"ל מה שלא נשתמש בו להדיט חשוב יותר לקרבן. (אע"פ שכשר גם אם כבר השתמשו בו להדיט). א"ל בעגלים בני שנה לא שכיח סרכות ואם כן המה יותר בחזוקת כשרות. (טעמא דקרא)
- ט. ט' תמוז (ג' של"ט) - איתא בשו"ע (או"ח תקמט) אף על גב דכתיב בקרא (ירמיה לט, ב) **בהחדש הרביעי בתשעה לחודש הקקעה העיר**, אין מתענין בט' בו אלא ב"ז, מפני שאע"פ שבראשונה הובקעה בט' בו, כיון שבשניה הובקעה ב"ז בו, תקנו להתענות ב"ז בו, משום דחורבן בית שני חמיר לן. *
ט. ט"ז תמוז (ב' תמ"ט) - נהרגו שבעים זקנים וחורבן מרים וכלב בן פינחס. נכנסו כל ישראל אצל הזקנים ואמרו להן משה התנה עמנו שירד לסוף מ' יום והרי ו' שעות יותר ולא ירד ואין אנו יודעין מה היה לו כיון ששמעו כך אמרו להם מה אתם מכעיסין למי שעשה לכם כל אותן נסים והנפלאות ולא שמעו להם והרגום ולפי שעמד חור כנגדן בדברים קשים עמדו עליו עוד והרגוהו. (במדבר"ר ט"ו כ"א)
י. י"ב כהנים גדולים עמדו מפנחס ששימשו בבית המקדש הראשון. (ספרי במדבר כה יב) וי"א י"ח כהנים גדולים. *
- כ. כוננת רצויה ומראים בזה שאינם מתגאים בו כלל. לפי שמצות המילה גופא היא לנו לכבוד ולתפארת שבה הראה הקב"ה כי אנחנו מובחרים לו לעם סגולה מכל העמים, אבל באמת נעשית מצוה זו רק כי כך ציוה ה' אותנו, וכמו שאברהם אבינו אמר לאחר שמל **ואנכי עפר ואפר** ובו הראה ענוותנותו. אמר בלעם מי יוכל לעמוד בזכות דם הברית שאנו מקיימים בגופנו שאנו עבדי ה', ומראים בכיסוי העפר שאינם מתגאים כלל. (כתב סופר עה"ח) *
- ל. **לקחתיו וברך ולא אשיכננה** (כג ט) ר"ת למפרע **אלול**, וסמך ליה **ותרועת מלך** בו רמז שתחילים לתקוע ברח"ח אלול. וזהו **לא הברט און בייעקב** שמתחילים ברח"ח אלול לחדש מעשיהם שנאמר (עמוס ג ו) **אם יתקע שופר בעיר ועם לא יתירדו**. (רבינו אפרים)
- מ. מידה כנגד מידה - הם שכחו אלופה של תורה שהיא כ"ד ספרים ועבדו עבודה זרה שכל המזודה בה ככופר בכל התורה כולה לכך נפלו מהם כ"ד אלף, ופנחס שקינא את קנאתו של מקום זכה לכ"ד מתנות כהונה. (רבינו אפרים) *
- מ. מיכאל המלאך - מלאך י-נה נצב בדרך ר"ת בגימטריא **מיכאל**. (עם הכולל) וכתיב (שמות לב לד) הנה **מלאכי** ילף לפניך. (רבינו אפרים)
- מ. **מה טבו אהליך יעקב משקנתיך ישראל**. מקור התפילה הוא בסדר רב עמרם גאון, ובעקבותיו היא מזוכרת בסידור רש"י ובמחזור ויטרי. כתב המהרש"ל - ובבוקר כשאני בא לבית הכנסת מתחיל אני בפסוק **ואני פרב חסדך ומדלג הפסוק הראשון מה טבו אהליך**, שאמרו בלעם ואף הוא אומרו לקללה. דאיתא בגמרא (סנהדרין קה ב) מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו.
נ. נתכהן מיד לאחר המעשה הזה ולא היה צריך להמתין הזאת שלישי ושביעי. וזהו הנס. מכיון שאילולי הנס היה מדמו לאחר מיתה. (מושב זקנים) *
- ס. סומכים את נבואת פרשיהו וזוכחותיו לפרשת דברים שיש בה תוכחת משה רבינו ושייכי יותר להדדי. **ועוד** דשניהם הוכיחו את לישראל בלשון אחד, משה אמר בפרשה זו (דברים א יב) **איכה אשא ארם** (א) **איכה היתה לזונה**.
ע. **על מה הפית את אתנה** (כב לב) עלבון של אתון בא המלאך לבקש מידו, ואמר לו: מה האתון שאין לה זכות ולא ברית אבות, נצטוויתי לתבוע עלבונה מידך. אומה שלמה שאתה מבקש לעוקרה, על אחת כמה וכמה. אמר רבי יוחנן צער בעלי חיים דאורייתא דכתיב **על מה הפית את אתנה**. (מדרש הגדול)
- ע. **עמרם לוי קהת משה ר"ת עמלק** - עיין עמלק בשמו וראה שרמוזים באותיות שלו השמות הללו אמר ודאי שיתגבר על בני ישראל, אבל טעה משום שלא ראה את סופי התיבות של שמות אלה עמרם לוי קהת משה ס"ת 'מיתה'. (מושב זקנים)
- פ. פשתן לבן - מי שלובשו היא סגולה להינצל מעין הרע. כתב החסד לאברהם (מעיינ ד נהר נב) - שיש סוד גדול בלבישת בגדי פשתן (הנקראים גם בגדי שש), שכל הלוש בבגד פשתן לבן אין שולטים בו לא עין הרע ולא רעה ולא שום מיני כישוף. ודווקא שאין מין אחר מעורב בבגד.
צ. צור הוא בלק - דכתיב בפרשת פנחס (כה טו) **ושם האשה המפה המדינית פנזי בת צור ראש אמות בית אב במדן** הוא. תרגום יונתן: **ושום אתמא קטילתא מדייניתא פנזי בת צור דמתקרייא שלונאי ברת בלק** ריש אוקמא דמואב במדן בית מותביה הוא.
ק. **קום לך אתם** (כב כ) ובתחילה נאמר לו (כב יב) **לא תלך עמקם**. אמר רבא בר רב הונא אמר רב הונא אמר רבי אלעזר: מן התורה ומן הנביאים ומן הפתובים - בדרך שאדם רוצה לילך בה - מוליכין אותו. מן התורה, דכתיב: **לא תלך עמקם**, וכתיב: **קום לך אתם**. מן הנביאים - דכתיב: **אני ה' אל-להיך מלמדך להועיל מדריכה בדרך (זו) תלך**. מן הפתובים - דכתיב: **אם ללצים הוא יליץ ולעצנים יתן סון**. (מכות י ב) *
ר. רצועה נהפכה למקל - שמתחילה הכה אותה ברצועה, ואז זכר הקב"ה את האבות הקדושים אברהם יצחק ישראל ס"ת מקל ונהפכה הרצועה למקל. (רבינו אפרים)
- ר. רשעים בלבד ראה - לפי שהיה הענן פולטם. והיינו (כב מא) **ויפרא משם קצה העם** המוקצים שבעם. וכן תרגם יונתן - **נתמא מתמן משיריית דן דמהלכין עמא דאתפרסמו מתחות ענני קרא**. וכן איתא במדרש (שכל טוב שמות יז) וגונב נפשות מבני דן, שהיו נוסעין באחרונה, והיה בהם זהוהי הלב, שהיו זונים אחר פסלו של מיכה שהוציא עמהם מצרים, ולפיכך היה הענן פולטם, והיה עמלק גונבם ומחתך את מילתם וזורקן כלפי מעלה, ואמר ראה מה שאני עושה בבני ברייתך, שנאמר **בך כל הנפשלים** (דברים כה יח). (מושב זקנים)
- ש. שמירה מפני החיצונים - בכל השנה כולה יש לנו שמירה על ידי לימוד התורה, כדאיתא בחז"ל תורה מגנא ומצלא (סוטה כא א) מה שאין כן בתשעה באב שאסור ללמוד תורה נהגו להתרחק מהקברים מכיון שבבית הקברות צריכים שמירה יתירה מפני החיצונים. (נימוקי אורח חיים סימן תקנט) *
ת. תשנ"ו שנים מיציאת מצרים עד גלות עשרת השבטים נתנבא בלעם, פי מראש צירים ארצנו ומגבעות ס"ת אותיות וינשם בגימטריא 756. (רבינו אפרים)

מקורות / חידודון *

א. יש להקשות למה כתוב 'ספר הַשָּׁר' דהוה ליה למימר 'ספר יְשָׁרִים'? ונראה שרצה הכתוב שיהיה הרמז יותר על אברהם אבינו ולכן נקט 'הַשָּׁר' לשון יחיד דקא על אברהם אבינו שלקח אותה ב' בשמו וזהו ה' ישר' שהוא כולל חמשה חסדים וכל יושר חסד וכל עגול גבורה. (בן יהוידע – ע"ז כה א) **תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו**. מה הטעם שאמר **כמהו** בלשון יחיד, אחר שאמר **ישירים** בלשון רבים? ישרים הם האבות, ותהי אחריתי **כמהו**. נתכוין למשה רבינו המכונה 'מוהי'. כדאיתא במשנה (נדרים יא) נֹדַר בְּ"מֹוֹהִי" — הָרִי אֵלּוּ פִּינְיֹוֹן לְשִׁבְעָה. והוא כינוי למשה. (מ.ש.ת) ד. א"ל הווא מינא לר' חנינא מי שמיע לך בלעם בר כמה הוה א"ל מיכתב לא כתיב אלא מדכתיב (תהלים נה, כד) **אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם** בר תלתין ותלת שנין או בר תלתין וארבע א"ל שפיר קאמרת לדידי חזי לי פנקסיה דבלעם והוה כתיב ביה בר תלתין ותלת שנין בלעם הגירא כד קטיל יתיה פנחס ליסטאה. (סנהדרין קו ב). וכתב הבן יהוידע (ב) וגם בשער הגלגולים הנזכר (הקדמה לו דף מה) מפורש בדברי רבינו האר"י ז"ל בסוד הכתוב **בחצי ימיו יעזבונו** (ירמיה יז, יא) על בלעם הרשע דהיה בר ל"ג שנה כשנהג. ובגמרא (סנהדרין טו ב) ותניא כל שנתינו של דואג אינן אלא שלשים וארבע ושל אהיתופל אינן אלא שלשים ושלש.

ז. **הזרוע פגגה היד** - אף על גב דכל כהן יש לו מתנות אלו וכבר אביו וזקנו שנמשחו וזכו גם כן במתנות אלו קודם מעשה פנחס הנה זכיתו היה לה יתרון על כולם שהם זכו למתנות כהונה בצדקה מאת ה' אך הוא זכה בהם על ידי מעשיו ומסירתו נפשו ולכן אף על גב דגבי כהנים תנן 'ונמן' (דברים יח, ג) ולא שיטול מעצמו (לעיל דף קלג). הנה פנחס בדין הוא שיטול מעצמו. (בן יהוידע – חולין קלד ב)

ט. ובירושלמי איתא (תענית פ"ד ה"ה) כתיב (ירמיה לט, ב) **בתשעה לחודש הבקעה העיר** ואת אמר הכין א"ר תנחום בר חנילאי קילקול חשבונות יש כאן ה"ד (יחזקאל כו א-ב) **ויהי בעשתי עשרה שנה באחד לחודש היה דבר יהוה אלי לאמר. בן אדם יען אשר אמרה צר על ירושלים האת מהו האח אין תימר בא' באב עדיין לא נשרף אין תימר בא' באלול ביום ויללה נפק בלדרה מן ירושלים ואתי לצור אלא קלקול חשבונות יש כאן. ר' יוחנן ורשב"ל ר' יוחנן אמר למלך שהיה יושב ומחשב חשבונותיו באו ואמרו לו נשבה בנך ונתקללו חשבונותיו אמר יעשה זה ראש לחשבונות. רבי מנא בעי ניהא נתקללו לשעבר דילמא להבא. בין כמ"ד בתשעה לחודש בין כמ"ד בי"ז מה ביניהון. כ"א יום מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב בהמ"ק. א"ר אבונה סימנא (ירמיהו א יא) **מקל שקד אני ראיה** מה הלוז הזה משהוא מוציא את ניצו ועד שהוא גומר את פירותיו כ"א יום כך מים שהובקעה העיר ועד יום שחרב הבית כ"א יום. מ"ד בט' לחודש בא' באב חרב הבית מ"ד בי"ז בט"ב חרב הבית. **כתב המג"א** - ולא רצו לגזור תענית גמ בט' בו דאין מטריחין על הצבור יותר מדאי [רמב"ן] וא"כ בעל נפש ותענה גמ בט' מהו בירושלמי איתא שבראשונה היה ג"כ בי"ז אלא שמפני הצרות טעו בחשבון. (מג"א שו"ע או"ח תקמט) י. י"ח כהנים גדולים שימשו בבית ראשון - א. צדוק. ב. אחימעיץ. ג. אביתר. ד. יהואחז. ה. יהויכים. ו. יהושפט. ז. יהוידע. ח. פדיה. ט. צדקיה. י. יואל. יא. יותם. יב. אוריה. יג. נריה. יד. הושעיה. טו. שלום. טז. חלקיה. יז. עזריה. יח. שריה. (סדר עולם זוטא, פרק חמישי, וכמובא במשך חכמה במדבר כז, כא). כ. כתב 'בעל הטורים' בדרך רמז: "עפר" בגימטריא 351 (עם הכולל). המילה "ערה" = 305; ואת הערה, אחר שעושים את הברית, מניחים בתוך חול, ו"חול" בגימטריא 46; ביחד = 351.**

מ. **כתב הרמ"ע מפאנו** (וכ"ה בחסד לאברהם מעין ג' נהר כ"ג בשם מהר"ח): **זמרי בן סלוא התגלגל בר' עקיבא**, והמדיינית עמה חטא - **כזבי בת צור** - התגלגלה **באשת טורנסרופוס** אותה נשא ר' עקיבא לאשה. **כ"ד אלף תלמידי ר"ע** - הם **כ"ד אלף בני שבט שמעון** שמתו במגיפה.

כתב מהר"ח ו**בספר הגלגולים** [הגה"פ ס"ו]: **זמרי בן סלוא התגלגל ביפתח, וכזבי בת צור התגלגלה בבתו של יפתח**, ואחר כך התגלגלה **באשת טורנסרופוס**. **הרמז בזה** - **כזבי** ב"ת **צו"ר** ר"ת **כ"ז** ז"ו **ב"ת** י'פחה - **ב'גלגול ת'ב'כה** - **צ'ד'יק**, ו**יאשת ר'ופוס** [ההי"ד"א במראית העין על ע"ז דף כ, ובנח"ק].

בספר 'קהלת יצחק' הביא שר"פ מסמארמאן כתב בשם הגר"א עה"פ ויהי **המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף** תיבת תיבת במגפה יש אתנחתא, וקשה הרי כל הפסוק הוא ענין אחד, ולא היה צריך לבוא בו אתנחתא כלל, וביאר דהפסוק יש בו שני מאמרים, ולכן יש בו אתנחתא, להורות דעוד ענין צפון ונסתר פה, והוא שנגזר מהש"ת שימותו על עוון הזה, כ"ד אלף מישראל, אך מפני שההעת היא היתה עת רצון, לכן חס הקב"ה וכלל בחשבון הזה גם את האנשים אשר הגיעה שעתם למות, כדי שימטע מחשבון המגפה. וזהו כוונת הפסוק **ויהי המתים** כדרך כל הארץ, אשר הגיע שעתם למות הם היו במגפה, ושלם מאמר הראשון. ואח"כ אמר **ארבעה ועשרים אלף** שבס"ל מתו כ"ד אלף. א"כ לפי"ז לא נתחסר מאף שבט מבני ישראל, שהרי מתו רק אלו שהגיעה שעתם למות כדרך כל הארץ.

ג. כיון שנכנס עשה לו המקום נסים ששה: נס ראשון - שדרכן לפרוש זה מזה ודבקן המלאך זה בזה. נס שני - שסתם פיהם המלאך ולא היו יכולים לדבר. נס שלישי - שכיון הרומח לתוך זכרותו שלו ולתוך נקבות שלה, והיו הכל רואים את זכרותו שלו בקיבה שלה, שבביל החקרנים שלא יהו אומרים: לא היתה של תומאה, אף הוא נכנס לעשות צרכיו. נס רביעי - שלא נשטמו מן הרומח אלא עמדו במקומם. נס חמישי - שהגביה המלאך תתח משקוף כדי שיראו על כתיפו. נס ששי - שהיה המלאך מחבל לפניו ויוצא, כיון שיצא וראה פינחס את המלאך שהיה מחבל יותר מדאי - השליכן לארץ, ועמד ופלל שנאמר תהלים קו **ויעמוד פינחס ויפלה ותעצר המגפה והיה בן לצדקה**. ועוד ששה נסים אחרים נעשו לו: נס שביעי - שנאריך חנית של רומח עד שנכנס בשני גולמים ויצא למעלה. נס שמיני - שנתחזק זרועו של פינחס. תשיעי - שלא נשבר הרומח. עשירי - שלא ירד מדמם על פינחס שלא יטמא. אחד עשר - שדרך עליון להמית התחתון על הרומח, ונעשה נס ונהפך זמרי על כזבי בשעת מעשה, וחייבוים מיתה. (ספרי) **כתב רבינו בחיי** - ושנים עשר נסים נעשו בדבר זה, דרכן לפרוש זה מזה והדביקן המלאך, סתם פיהם שלא יצווח, כוון הברזל כנגד ערות שניהם, האריך הברזל כדי שידקור את שניהם, הגביה המלאך משקוף כדי שיצאו שניהם תלויין לעיני הכל, הפכן כדרך בראש הברזל, נתן כח בזרועו לסבלן, וכח במקל לעמוד בהם, ושלא נשטמו מן המקל, ושלא נשפך עליו מן הדם ושתלה אותם לעיני הכל. והיה ראוי שיטמא פינחס טומאת חבורין כיון שהוא נוגע ברומח הנוגע במת, וידוע שאם נגע ראובן במת הרי הוא טמא, ושמעון נגע בראובן טמא, שנאמר והנפש הנוגעת, במה שיגע בו הטמא טמא, ונגיעה זו אם היא בחבורין, כלומר ששמעון נוגע בראובן בעוד שראובן נוגע במת הרי הוא טמא טומאת שבעה, שלא בחבורין לאחר שפירש ראובן מן המת אין לו אלא טומאת ערב, ואדם הנוגע בכלים הנוגעים במת יש לו טומאת שבעה, ממה שכתוב במדן (במדבר לא כד) **וכפסותם בגדיכם ביום השביעי**. ומה שלא נטמא פינחס והוא הנוגע בכלי הנוגע במת, לפי שהכלי והוא הרומח היה פשוט, ולפשוטו כלי עץ אין מקבלין טומאה, או מבעת שאמרו במדרש שמר הקב"ה את רוחותיהן כדי שלא ימותו ויטמא, והוא הנס האחרון תשלום ה"ב שהזכרתי. ואף בבית קבול כדעת המדרש שהיה שם ברזל ולא היה מטמא, כיון שלא מתו בעוד שבידו הרומח.

ק. **בְּדֶרֶךְ שְׂאֵדָם רֹצֵחַ לִילָךְ בְּה מוֹלִיכִין אוֹתוֹ** - מקשים אמאי לא הביא הוכחה מן פסוק (תהלים כה, יב) **מי זה האיש ירא י-הוה יורנו בְּדֶרֶךְ יִבְחָר ?** ונראה לי בס"ד דיש לפרש פסוק זה בהכי יורינו בדרך אשר יבחר השם יתברך ולא קאמר בדרך אשר יבחר האיש עצמו ואם כן נמצא ההוכחה להפך שאין מוליכין אותו בדרך אשר ירצה לילך הוא עצמו. ברם קשא אמאי הוצרך להביא תלת קראי? ונראה לי בס"ד קרא דבלעם בא ללמד אפילו אם לא דבר בפיו לילך בדרך זה וגם לא עשה מעשה אלא רק במחשבתו צייר כך גם לזה מוליכין אותו בדרך שרוצה לילך וכהא דבלעם דרק במחשבתו היה דבר זה ופסוק מלמדך להועיל יליף מיניה על מי שדבר בפיו שרוצה לילך בדרך זה ולא שהיה במחשבתו בלבד ופסוק 'אם ללצעים' (משלי ג, לד) יליף מיניה לענין מעשה שעשה מעשה כדי לילך בדרך זה. (בן יהוידע – מכות י ב)

והמאירי כתב - לכאורה יש להרגיש אמאי לא מייתי קרא דכתיב (תהלים כה, יב) **מי זה האיש ירא י-הוה יורנו בְּדֶרֶךְ יִבְחָר**. וי"ל דאי מהתם הו"א דדוקא לירא ה' יורנו בדרך יבחר והוי הפך מאי דבעי למילף דכל אדם בדרך שהוא רוצה בין לטוב בין למוטב מוליכין אותו ולהכי לא מייתי ליה. ואכתי יש להעיר דס"ס קשו קראי יבחר דמהני דמייתי למדנו דכל אדם בדרך שהוא מוליכין אותו ובהאי קרא קפיד דדוקא לירא ה' יורנו. ונראה דיתישב זה במה ששמעתי מהרב המופלא כמהר"ר יצחק הכהן זלה"ה שפירש בפסוק זה במ"ש הרשב"א ז"ל בתשובה בח"א סימן י"ט דמאי דכתיב (ירמיהו יג) **פי לא לאדם דרפו** הוא כשאנו עושה רצונו של מקום אבל בצדיקים כתיב (תהלים כג ד) **גם פי אלף בגיאי צלמות לא אירא רע פי אתה עמדי** יע"ש והוה שאמר **מי זה האיש ירא י-הוה** דלדידיה **יורנו בְּדֶרֶךְ יִבְחָר** ויתאוה ותלוי בבחירתו ובירא ה' לא נאמר כי לא לאדם דרכו עכ"ל הרב הנזכר ז"ל ובהכי נחא סוגיין דהאי קרא בסוג אחר דאינו ענין למאי דעסיק בשמעתין .

ז. **תשעה באב אסור בת"ת**. משום שנאמר (תהלים יט ט) **פִּקֻּדֵי י-הוה ישרים משמתי לב** (תענית דף ל א). ומותר ללמוד בדברים שאכל מותר ללמוד בהם. נהגו בתשעה באב שהיו מטילין שום על בית הקברות. לפי ששום מבריה החיצוניים ובכל ימות שנה יכולין להינצל ע"י תורה ותפלה ואין להם אחיזה. (טעמי המנהגים בשם שער המלך)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת

התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com